

Adam Popławski

"Chrześcijańskie sumienie. Rozważania o etyce ewangelickiej", Marcin Hintz, Katowice 2006 : [recenzja]

Seminare. Poszukiwania naukowe 25, 551-552

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Książka tutaj omawiana będzie bardzo cennym podręcznikiem i zarazem zachętą do uważnej lektury Biblii, a także pierwszym przewodnikiem dla pragnących odwiedzić kraje biblijne. W ten oto sposób zamierzenie autora odnoszące się do jej treści zostanie zrealizowane.

Ks. Dariusz Sztuk SDB
UKSW Warszawa

Marcin Hintz, *Chrześcijańskie sumienie, Rozważania o etyce ewangelickiej*, Wydawnictwo „Głos Życia”, Katowice 2006, ss. 204.

Ks. bp Tadeusz Szurman, przedstawiciel Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce, w nocie wydawniczej do książki ks. Marcina Hintza wskazał na jej duże znaczenie dla tej wspólnoty chrześcijańskiej, podkreślając, że jest to pierwsza pozycja z zakresu etyki ewangelickiej w okresie powojennym w Polsce, poza wcześniejszym podręcznikiem akademickim ks. Witolda Benedyktynowicza: *Co powinniśmy czynić? Zarys ewangelickiej etyki teologicznej*, Warszawa 1974 (wydanie II 1993). Ukazanie się pracy omawiającej istotne kwestie etyczne w perspektywie luteranckiej należy przyjąć z uznaniem dla wysiłku Autora, który umożliwia poznanie bogactwa chrześcijańskiej refleksji etycznej oraz stwarza możliwość współpracy na rzecz rozwoju i obrony ludzkiego życia i jego godności osobowej, w toczącej się obecnie dyskusji.

We wstępie do książki ks. Hintz argumentuje jej powstanie zapotrzebowaniem na refleksję etyczną w kręgu duchownych i świeckich, którzy muszą nieustannie konfrontować się z nowymi realiami współczesnego świata. Książka ta wpisuje się również w istotny sposób w obchody Roku Ewangelickiej Etyki Społecznej (2006), stając się cennym świadectwem podjętej refleksji. Uzasadniając tytuł pracy (*Chrześcijańskie sumienie*) Autor odwołuje się do 1 Kor 10, 27-29, gdzie – jego zdaniem – słowo „sumienie” powtórzone zostało wiele razy w kontekście całego Pisma Świętego, a jego wydźwięk jest wybitnie chrześcijański. Św. Paweł staje się dla ks. Hintza biblijnym modelem rozwiązywania problemów natury etycznej, poprzez odwoływanie się do chrześcijańskiego sumienia. Celem książki jest według Autora: „ (...) omówienie wybranych, szczególnie dziś dyskusowanych tematów moralnych i naświetlenie ich z perspektywy sumienia” (s. 10).

Zadanie jakie wyznaczył sobie ks. Hintz znajduje swoje odzwierciedlenie w strukturze pracy, która podzielona została na siedem rozdziałów. Dwa pierwsze rozdziały dotyczą zagadnień natury ogólnej, które zwykliśmy określać pojęciem teologii moralnej fundamentalnej. Stąd pierwszy rozdział zatytułowany: „Dzieje pojęcia sumienia” omawia biblijne koncepcje sumienia w perspektywie Starego i Nowego Testamentu oraz rozwój refleksji teologicznej na jego temat w okresie starożytności chrześcijańskiej i średniowieczu. Tę część rozważań kończy myśl ojców Reformacji. W rozdziale drugim: „Współczesna ewangelicka teologia sumienia”, Autor przedstawia stanowiska teologii dialektycznej, Dietricha Bonhoeffera oraz teologii egzystencjalnej w kwestii rozumienia roli sumienia w życiu chrześcijańskim.

Rozdział trzeci: „Sumienie a medycyna” przybliży żywo dyskutowane w chrześcijaństwie zagadnienia bioetyczne, ujęte w perspektywie ewangelickiej. Porusza zatem ks. Hintz problem podstaw bioetyki ewangelickiej oraz zagadnienia szczegółowe aborcji i klonowania ludzi. Rozdział czwarty: „Sumienie a Eros” wprowadza czytelnika w świat ewangelickiej etyki seksualnej naświetlając to zagadnienie najpierw z perspektywy ojca Reformacji, Marcina Lutera, a następnie omawia zagadnienie antykoncepcji, planowania rodziny oraz podejmuje pogłębioną refleksję nad dyskutowaną szeroko kwestią orientacji seksualnej, zwłaszcza orientacją homoseksualną. W rozdziale piątym: „Sumienie a polityka” Autor opisuje koncepcje etyki politycznej wypracowane przez nurt reformacyjny w jego początkach (Marcin Luter) oraz we współczesności, z zaznaczeniem refleksji

polskich teologów ewangelickich. Na uwagę zasługuje rozdział szósty: „Sumienie a wojsko”, gdzie Autor, korzystając z doświadczenia kapelana wojskowego, przybliża ewangeliczne nauczanie na temat pokoju, służby wojskowej, posługi kapelanów wojskowych oraz problem odmowy służby wojskowej z racji sumienia. W końcu ostatni, siódmy rozdział omawia problematykę gospodarczą: pracę, bezrobocie, wyzwania rynku. Oprócz cennych wskazówek bibliograficznych (s. 190-194) omawianą publikację wieńczy antologia biblijnych wypowiedzi, zawierających słowo „sumienie”.

Książka ks. Marcina Hintza przedstawia – zgodnie z jej założeniami – refleksję nad wybranymi zagadnieniami społecznej etyki ewangelickiej. Jest głosem w dyskusji nad w dużej mierze nowymi zagadnieniami i wyzwaniami ludzkiego życia. Dokonany wybór tematów obejmuje zasadnicze obszary ludzkiej działalności, które domagają się etycznej oceny i wsparcia chrześcijan w podejmowaniu wolnych i świadomych decyzji w przestrzeni sumienia, które takie decyzje ukierunkowuje ku dobru jednostki i społeczności. Praca przybiera także wymiar ekumeniczny, poprzez liczne odniesienia w trakcie omawiania poszczególnych zagadnień do nauczania moralnego Kościoła Katolickiego (mimo, iż nie ze wszystkimi interpretacjami Autora można się w pełni zgodzić) i Kościoła Prawosławnego, gdzie Autor stara się wskazać na szereg punktów wspólnych w ocenie etycznej analizowanych zjawisk (czego przykładem są „Teksty wspólne” EKD i biskupów katolickich w Niemczech) oraz istniejących w tych płaszczyznach różnic, o których również nie należy zapominać (np. kwestia antykoncepcji, homoseksualizmu, oraz aborcji ze względów medycznych lub z gwałtu).

Generalne założenie, jakie ks. Hintz przypisuje etyce chrześcijańskiej, zakłada, iż „(...) powinna na każdym kroku stać na straży ludzkiego życia, a nawet – jak tego chciał Albert Schweitzer – wszelkiego życia. Każda żywa istota ma prawo do życia, a w sposób szczególny człowiek, ostatnie ze stworzeń powołane przez Boga w jego stwórczym akcie kreacji” (s. 67). Konsekwentnie rozwijając tę myśl Autor wzywa Kościoły chrześcijańskie do stanowczego świadectwa w każdym miejscu i czasie o tym niezbywalnym prawie każdej osoby ludzkiej. Píše zatem, że „chrześcijanie mają szczególne zadanie stania po stronie integralności i ochrony ludzkiego życia” (s. 67).

Uważna lektura książki ks. Hintza pozwala polskiemu czytelnikowi na spojrzenie na współczesne wyzwania moralne w perspektywie chrześcijańskiego dialogu, w którym istnieje pluralizm ocen i postaw, jednak w wielu zasadniczych kwestiach istnieje bliskość oraz nierzadko tożsamość myśli etycznej. Wydaje się, że praca ks. Marcina Hintza jest pozycją godną polecenia osobom, które chcą się zapoznać z ewangelicką myślą etyczną, i jest cennym przyczynkiem do wypełnienia widocznej luki w tej dziedzinie na polskim rynku wydawniczym.

Ks. Adam Popławski SDB

Andrzej Pastwa, *Istotne elementy małżeństwa. W nurcie odnowy personalistycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2007, ss. 411.

Autor jest kapłanem archidiecezji katowickiej, pracownikiem naukowym Uniwersytetu Śląskiego i sędzią Sądu Metropolitalnego w Katowicach. Jest autorem wielu prac z kanonicznego prawa małżeńskiego materialnego i procesowego. Recenzowana publikacja jest pracą habilitacyjną przedstawianą na KUL-u.

Temat pracy wpisuje się w nurt próby reintegracji doktryny o kanonicznym małżeństwie. Problematyka ta dotyczy próby rozpoznania treści mieszczących się w zapisie kodeksowym ‘istotne elementy małżeństwa’. Rozprawa habilitacyjna w swoim rdzeniu dookreśla i wskazuje potencjalne obszary stanowiące *essentialia* przymierza małżeńskiego i jednocześnie wskazuje optykę badawczą